

**SPOŁĘCZNIE
ODPOWIEDZIALNY
WROCŁAW**

**Lokalny Program
Rozwoju Ekonomii Społecznej
miasta Wrocławia**

Wrocław, październik 2018

Niniejszy program stanowi załącznik do Zarządzenia nr 10640/18 Prezydenta Wrocławia z dnia 8 października. 2018 r.

Zarządzenie nr 10640/18
Prezydent Wrocławia
z dnia 8 października 2018 r.

w sprawie przyjęcia i wdrażania
Lokalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej miasta Wrocławia

Na podstawie art. 31 i art. 33 ust. 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 994, 1000, 1349, 1432) zarządza się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji „Lokalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej miasta Wrocławia”, zwany dalej „LPRES”, stanowiący załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 2. LPRES stanowi analizę stanu obecnego oraz określa w perspektywie przyjętych dokumentów, takich jak Strategia Wrocław 2030, Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla Wrocławia na lata 2018-2030, Strategia rozwoju współpracy miasta Wrocławia z organizacjami pozarządowymi na lata 2018-2022, cele, priorytetowe zadania oraz wskazuje możliwe obszary współpracy komórek organizacyjnych Urzędu Miejskiego Wrocławia, miejskich jednostek organizacyjnych, instytucji i podmiotów ekonomii społecznej.

§ 3. Koordynację prac w ramach wdrażania LPRES powierza się Departamentowi Spraw Społecznych.

§ 4. W ramach ewaluacji i monitorowania LPRES przedłożone zostanie Prezydentowi Wrocławia sprawozdanie roczne z jego wdrażania.

§ 5. Nadzór nad wykonaniem zarządzenia pełni Dyrektor Departamentu Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego Wrocławia.

§ 6. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Prezydent Wrocławia
Rafał Dutkiewicz

Program został przygotowany przez Zespół przedstawicieli Urzędu Miejskiego Wrocławia, jednostek organizacyjnych, w tym Wrocławskiego Centrum Integracji, spółek komunalnych oraz przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej.

Dokument opracowano w ramach projektu „Społecznie odpowiedzialny Wrocław”. Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Oś priorytetowa: IV. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa, Działanie: 4.3 Współpraca ponadnarodowa.

Spis treści

I. Przesłanki realizacji Programu	3
II. Potrzeba realizacji programu	5
II.1. Potrzeby i możliwości w zakresie zadań użyteczności publicznej	5
II.2. Obecny stan zlecenia zadań publicznych	6
II.3. Osoby najdalej oddalone od rynku pracy a koszty zaniechania	7
II.4. Podsumowanie i korzyści z realizacji Programu	9
III. Cele i priorytety Lokalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej Wrocławia	11
IV. Priorytety i działania programu	12
IV. 1. Priorytet 1 – Rozwój kooperacji miasta z ekonomią społeczną	12
IV.1.1. Planowanie obszarów użyteczności publicznej realizowanych partycypacyjnie	12
IV.1.2. Wprowadzenie do praktyki wrocławskiego samorządu stosowania społecznie odpowiedzialnych zamówień	13
IV.1.3. Wprowadzenie do praktyki wrocławskiego samorządu obszarów usług społecznych użyteczności publicznej zleczanych podmiotom ekonomii społecznej, jako zadań powierzanych	14
IV. 2. Priorytet – Tworzenie warunków rozwoju ekonomii społecznej	14
IV.2.1. Promocja społecznie odpowiedzialnych zamówień i lokalnych podmiotów ekonomii społecznej	14
IV.2.2. Edukacja pracowników jednostek miejskich w zakresie stosowania społecznie odpowiedzialnych zamówień	15
IV.2.3. Powołanie wrocławskiego zespołu społecznie odpowiedzialnych zamówień w ramach Grupy Dialogu Społecznego ds. ekonomii społecznej i społecznie odpowiedzialnego biznesu	15
IV.3. Priorytet.3. Włączenie mieszkańców w działania aktywizacyjne	16
IV.3.1. Zwiększenie zatrudnienia wśród osób wykluczonych społecznie, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	16
IV.3.2. Tworzenie przedsiębiorstw społecznych	17
IV.3.3. Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej zatrudniających osoby zagrożone wykluczeniem	17
V. Źródła finansowania Programu	19

I. Przesłanki realizacji Programu

Lokalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej to program współpracy miasta Wrocławia z podmiotami ekonomii społecznej w zakresie realizacji usług użyteczności publicznej. Cel programu wpisuje się **Strategię Wrocław 2030**, w ramach której Priorytet 3 odnosi się do potrzeby wzmocnienia pozycji lokalnych przedsiębiorstw, a także zacieśnienia trójsektorowej współpracy samorządu, organizacji pozarządowych i sektora gospodarczego na rzecz realizacji zadań publicznych.

Program jest wyrazem realizacji polityki społecznie odpowiedzialnego samorządu, w szczególności kładzie nacisk na wdrażanie klauzul społecznych w zadaniach zleczanych przez Urząd Miejski Wrocławia w trybie zamówień publicznych. Poprzez społecznie odpowiedzialne zamówienia Wrocław zamierza promować wysoki poziom zatrudnienia, włączenia społecznego, a także godne wynagrodzenie i angażowanie podmiotów ekonomii społecznej w realizację usług na rzecz miasta.

Ukierunkowanie systemu zamówień publicznych na osiągnięcie dodatkowych rezultatów w obszarze polityki społecznej stanowi element działań na rzecz zrównoważonego rozwoju Wrocławia i jednocześnie dopełnienie realizowanych już **Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla Wrocławia na lata 2018-2030 oraz Strategii rozwoju współpracy miasta Wrocławia z organizacjami pozarządowymi na lata 2018-2022**. Program łączy cele ekonomiczne i gospodarcze z efektami społecznymi, wpisując się w ten sposób w wytyczne zawarte w: **Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Programie Dostępność+, Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej oraz Krajowym Planie Działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2017-2020**. Dokumenty te wskazują na potrzebę zintensyfikowania działań lokalnych prowadzących do:

- rozwoju współpracy trójsektorowej (podmiotów ekonomii społecznej, NGO, przedsiębiorstw społecznych i podmiotów publicznych oraz małych i średnich przedsiębiorstw) i tworzenia lokalnych warunków (prawnych, ekonomicznych, społecznych) do zlecenia i realizacji usług publicznych;
- zwiększenia zatrudnienia osób najbardziej oddalonych od rynku pracy poprzez przygotowanie ich do zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej;
- wsparcia i profesjonalizacji spółdzielni socjalnych i innych podmiotów ekonomii społecznej, by mogły z powodzeniem wykonywać usługi użyteczności publicznej zlecane im przez samorząd w oparciu o społecznie odpowiedzialne zamówienia;

- wzmocnienia postaw przedsiębiorczości i odpowiedzialności społecznej wśród mieszkańców;
- tworzenie warunków do rozwoju i budowania postaw przedsiębiorczości, jako spoiwa współpracy i kooperacji społecznej.

Realizacja **Lokalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej** umożliwi wprowadzenie rozwiązań po stronie wrocławskiego samorządu, dzięki którym możliwe będzie:

- zwiększenie konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw społecznych,
- tworzenie miejsc pracy dla osób doświadczających wykluczenia społecznego
- włączenie obywateli w realizację usług na rzecz miasta
- optymalizowanie wydatków publicznych poprzez społecznie odpowiedzialne zamówienia
- rozwijanie więzi społeczności lokalnych i lepsze wykorzystanie kapitału społecznego
- wzmocnienie postaw społecznie odpowiedzialnych wśród przedsiębiorców.

Niniejszy program to nie tylko lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów, rozwój ekonomii społecznej i wsparcie procesów integracji społecznej, to także wzmocnianie solidarności społecznej i podnoszenie jakości życia mieszkańców Wrocławia - to realizacja koncepcji pod hasłem **Społecznie odpowiedzialny Wrocław**.

II. Potrzeba realizacji programu

Analiza trzech wrocławskich strategii (**Strategii Wrocław 2030, Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla Wrocławia na lata 2018-2030, Strategii rozwoju współpracy miasta Wrocławia z organizacjami pozarządowymi na lata 2018-2022**) wskazuje, że lokalny samorząd dostrzegł potrzebę zwiększenia roli podmiotów ekonomii społecznej w realizacji zadań użyteczności publicznej. By właściwie przeprowadzić ten proces, konieczne jest zdiagnozowanie obszarów, w których przedsiębiorstwa społeczne w najlepszym stopniu mogą odpowiedzieć na potrzeby samorządu w zakresie realizacji usług, jednocześnie angażując do ich realizacji osoby doświadczające wykluczenia społecznego (m.in.: osoby niepełnosprawne, trwale bezrobotne, bezdomne, uzależnione, opuszczające zakłady karne, chore psychicznie). Szczególnie istotne jest to, by ocenić potencjał realizacyjny zleconego zadania oraz rozważyć korzyści aktywizacji zawodowej osób najbardziej oddalonych od rynku pracy. Wówczas program doprowadzi do maksymalizacji korzyści społecznych i optymalizacji wydatków ponoszonych w drodze zamówień publicznych.

II. 1. Potrzeby i możliwości w zakresie zadań użyteczności publicznej

Wrocław należy do miast o jednym z najwyższych poziomów rozwoju gospodarczego i jakości życia w Polsce. Jednocześnie należy do gmin o najniższym poziomie bezrobocia. Nie oznacza to jednak, że rozwiązano wszystkie problemy polityk miejskich. W Diagnozie Społecznej Wrocławia mieszkańcy, zapytani o pierwszoplanowe zadania w najbliższych pięciu latach, skoncentrowali swoje oczekiwania na:

- Poprawie stanu infrastruktury ulic i chodników – 48,9%
- Podniesieniu standardu i sprawności komunikacji zbiorowej – 40,0%
- Prowadzeniu rewitalizacji zdegradowanych kamienic starego miasta i śródmieścia – 39,7%
- Zapewnieniu dostępu do opieki przedszkolnej (żłobki, przedszkola) – 30,7%
- Podniesieniu czystości i estetyki przestrzeni miejskiej (budynków, chodników, ulic) – 29,2%.

Są to zadania, które z powodzeniem mogą być realizowane we współpracy instytucji miejskich z podmiotami ekonomii społecznej. Dodatkowo badanie obszarów użyteczności publicznej przeprowadzone wśród 26 jednostek miejskich pozwoliło na zidentyfikowanie kategorii usług, które w opinii przedstawicieli urzędu i jednostek mu podległych w pierwszej kolejności mogą być zlecane podmiotom ekonomii społecznej. Należą do nich:

1. usługi restauracyjne dotyczące podawania gotowych posiłków (gastronomiczne i cateringowe)
2. usługi reklamowe
3. usługi poligraficzne
4. usługi związane z utrzymaniem czystości i sprzątaniem budynków
5. usługi związane z utrzymaniem i porządkowaniem terenów zewnętrznych
6. usługi remontowe i wykończeniowe wewnątrz,
7. oczyszczanie ulic i chodników w okresie letnim i zimowym
8. utrzymywanie terenów zieleni
9. usługi społeczne
10. roboty budowlane w rozumieniu art. 2 ust. 8 ustawy Pzp.

Obecnie we Wrocławiu funkcjonuje 4.433 organizacji, z których 412 posiada siedzibę poza Wrocławiem, jednak mimo to współpracują one z samorządem i realizują działania na rzecz wrocławian. Część z organizacji decyduje się na uruchomienie działalności gospodarczej, oferując odpłatnie swoje usługi, by zyski przeznaczyć na cele statutowe. Słabością jest jednak fakt, że zgodnie z danymi przedstawionymi przy przygotowywaniu strategii rozwoju współpracy miasta Wrocławia z organizacjami pozarządowymi, blisko 90% badanych organizacji nigdy nie uczestniczyło w zamówieniach publicznych, obawiając się, iż nie będą w stanie spełnić wymagań postawionych przez Zamawiających. Obok NGO, we Wrocławiu funkcjonują spółdzielnie socjalne, które łączą w sobie cechy przedsiębiorstwa i organizacji pozarządowej. Zgodnie z wykazem Dolnośląskiego Ośrodka Polityki Społecznej obecnie we Wrocławiu funkcjonuje ich 15. Realizują m.in.: usługi remontowo – budowlane, pielęgnacji terenów zielonych, porządkowe, elektryczne, pralnicze, gastronomiczne, poligraficzne, reklamowe, edukacyjne, opieki nad dziećmi, artystyczne i kulturalne. Istnieje jednak potencjał tworzenia nowych spółdzielni socjalnych i przedsiębiorstw społecznych. To właśnie ten rodzaj podmiotów jest w stanie tworzyć miejsca pracy dla osób trwale bezrobotnych i angażować je do realizacji usług użyteczności publicznych zlecanych przez gminę.

II. 2. Obecny stan zlecania zadań publicznych

Zlecenie zadań publicznych odbywa się głównie w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, rzadziej w trybie społecznie odpowiedzialnych zamówień. Gmina Wrocław realizuje zadania za pośrednictwem 16 jednostek budżetowych gminy, 2 samorządowych zakładów budżetowych oraz 21 spółek gminnych.

W 2017 r. zlecenie zadań w trybie ustawy o pożytku publicznym i o wolontariacie to 488 umów na łączną kwotę 127 mln zł. (Z czego 51 mln zł na zadania pomocy społecznej i 33 mln na zadania z kultury fizycznej). W 2017 r. na działania dotyczące pomocy społecznej zlecane przez miasto wydatkowano ok. 51 ml zł, w tym jedną umowę na usługi opiekuńcze obejmującą cały obszar Wrocławia (ok. 12 mln zł). Według Oceny Zasobów Pomocy Społecznej przygotowanej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2017 roku z 43 organizacjami pozarządowymi podpisano 80 umów na realizację zadań publicznych nadzorowanych przez MOPS, łącznie na ok. 31 mln zł.

Na początku 2017 r., w ramach projektu Społecznie odpowiedzialny Wrocław, przeprowadzono badanie 26 komórek i jednostek organizacyjnych Gminy Wrocław dotyczące realizacji przez nie społecznie odpowiedzialnych zamówień. Badania te wykazały, że 10 z nich zadeklarowało, że 2016 r. zastosowało elementy społecznie odpowiedzialnych zamówień, przede wszystkim dzielenie zamówienia i wymóg umowy o pracę. Według dostępnych informacji 2 podmioty (Miejskie Centrum Usług Socjalnych i Zarząd Zieleni Miejskiej) zdecydowały się na zastosowanie w realizowanych postępowaniach klauzuli zatrudnieniowej (ukierunkowanej na osoby niepełnosprawne), bądź zastrzeżonej (ukierunkowanej na osoby niepełnosprawne oraz młode osoby bezrobotne). Bardziej popularnymi rozwiązaniami, planowanymi do zastosowania w przyszłości, są nadal dzielenie zamówienia oraz wymóg umowy o pracę. Według zgłoszeń 4 podmioty rozważają zastosowanie klauzuli zastrzeżonej, a 1 klauzuli zatrudnieniowej.

Pracownicy komórek i jednostek organizacyjnych miasta widzą możliwość współpracy z podmiotami ekonomii społecznej w zasadzie we wszystkich obszarach zleczanych zadań, a zwłaszcza przy utrzymaniu infrastruktury technicznej, terenów zielonych, a także w obszarze polityki społecznej.

Dla przedstawicieli samorządu ekonomia społeczna nadal jest tematem nowym, budzącym zainteresowanie i chęć poszerzania wiedzy zarówno w zakresie społecznie odpowiedzialnych zamówień, jak i samej ekonomii społecznej. Organizacja dwóch spotkań informacyjno-szkoleniowych dała podstawy osobom odpowiedzialnym za przygotowanie i realizację zamówień do przygotowania się do wdrożenia społecznie odpowiedzialnych zamówień. Obawy przedstawicieli samorządu dotyczące zlecania zadań podmiotom ekonomii społecznej dotyczą wzrostu ceny usługi, ich niskiej jakości, nieprawidłowości w wykonaniu przedmiotu zamówienia. Nie dysponują również odpowiednimi zasobami. Nie ma na rynku odpowiedniej liczby podmiotów, które mogłyby podjąć się realizacji zadań publicznych. Urzędnicy dostrzegają korzyści płynące ze współpracy z podmiotami ekonomii społecznej w aspekcie działalności społecznej.

II. 3. Osoby najdalej oddalone od rynku pracy a koszty zaniechania

Obecnie we Wrocławiu zarejestrowanych jest ok. 7,4 tys. osób bezrobotnych (stan na VIII 2018) z czego blisko 3 tys. korzysta ze wsparcia pomocy społecznej.

Według danych GUS za IV kw. 2016 r., wskaźnik zagrożenia ubóstwem we Wrocławiu wynosi 6,5%, co stanowi 41,4 tys. mieszkańców miasta. Przy czym ok. 2% to osoby znajdujące się w sytuacji ubóstwa relatywnego, niekorzystające ze świadczeń pomocy społecznej, często pracujące bądź posiadające dochody z innego tytułu, przy średnim dochodzie miesięcznym na poziomie ok. 734 zł. Natomiast według statystyk MOPS Wrocław pozostała grupa, ok. 4,5% wrocławian, to osoby objęte różnego rodzaju świadczeniami z uwagi na ubóstwo powiązane z innymi trudnościami życiowymi. 14 tysięcy wrocławian żyje w skrajnym ubóstwie, tj. utrzymuje się tylko ze świadczeń pomocy społecznej. Najczęściej są to osoby najbardziej oddalone od rynku pracy, które mają trudności z podjęciem i utrzymaniem zatrudnienia.

Charakteryzuje je niski poziom kwalifikacji, długi okres bezrobocia, brak umiejętności poruszania się po rynku pracy, trudności z uzyskaniem i utrzymaniem zatrudnienia. Najczęściej obciążone są także innymi problemami:

- Prawnymi - zadłużenie komornicze (czynszowe i alimentacyjne);
- Socjalno-bytowymi - ubóstwo, brak środków finansowych na leki i żywność, brak mieszkania;
- Natury psychospołecznej - trudności w pełnieniu ról społecznych, zaburzenia adaptacyjne, bezradność w samodzielnym rozwiązywaniu problemów, niska motywacja do podejmowania aktywności społecznej i zawodowej, brak umiejętności komunikacyjnych i radzenia sobie ze stresem, zaburzenia w sferze zdrowia psychicznego;
- W relacjach z bliskimi – obciążenie konfliktami, brak kontaktu i wsparcia ze strony rodziny;
- Zdrowotnymi - obniżenie witalności, energii, liczne schorzenia będące następstwem nadużywania alkoholu i substancji psychoaktywnych, przebywanie w skrajnych warunkach egzystencji, niedożywienie i wyziębienia organizmu.

Problemy te często współwystępują ze sobą i uniemożliwiają skuteczne podjęcie zatrudnienia, bowiem blokują potencjał społeczny i zawodowy adresatów rozwiązania.

Pomoc społeczna to dziedzina, w której bardzo często, ze względu na niewystarczające fundusze, wybiera się rozwiązania najtańsze, nakierowane na ograniczenie skutków, zamiast działań systemowych prowadzących do trwałego usunięcia przyczyn problemu. Koszty zaniechania to określenie długofalowych skutków danego zaniechania, pozwalające na oszacowanie jego wartości i kosztu. Można więc przyjąć, że jest to suma kosztów rzeczywistych strat i oczekiwanych korzyści, (czyli oszacowana wartość skutków zaniechania), od której została doliczona wysokość kosztów wynikających z niepodjęcia działań.

Wrocław średnio każdego roku wydaje ponad ok. 9,5 mln zł na zasiłki celowe, z których korzysta ok. 6000 osób (w 2016 r. – 5897 osób), w tym 82% to osoby korzystające z pomocy finansowej z powodu trwałego bezrobocia. Kwota ta nie obejmuje kosztów pracy socjalnej i administracyjnej związanej z obsługą klientów korzystających ze świadczeń. Według dostępnych danych średni koszt utrzymania osoby bezrobotnej ponoszony ze środków publicznych to 875 zł miesięcznie. Nie są to koszty ponoszone na aktywizację, lecz jedynie na utrzymanie osoby bezrobotnej, często przez wiele lat. Rocznie na jedną osobę średnio wydajemy ok. 10500 zł. Pozostając bezrobotnymi osoby te dodatkowo nie odkładają na swoją emeryturę, nie odprowadzają składek na ubezpieczenia społeczne i nie płacą podatków. Zdecydowana większość to osoby w wieku produkcyjnym, zdolne do podjęcia zatrudnienia.

Poniższa kalkulacja przedstawia zestawienie kosztów niepodjęcia przez 1 osobę zatrudnienia przez 20 lat (jest to w tej chwili wymagana liczba lat do przejścia na emeryturę, ale też przybliżony czas pozostawania na emeryturze przez osobę po skończeniu 60. roku życia). Aktualnie osobom bezrobotnym w trudnej sytuacji ekonomicznej przysługują świadczenia pieniężne (zasiłek stały do wysokości 604 zł, zasiłek okresowy, zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy, zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie, pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki) i niepieniężne (praca socjalna, bilet kredytowany, składki na ubezpie-

czenie zdrowotne, pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie).

Średni koszt utrzymania osoby niepracującej, pobierającej miesięczny zasiłek to 627 zł (300 zł zasiłku + 300 zł kosztów administracyjnych, pracownika socjalnego, pomocy rzeczowej itp. + ubezpieczenie zdrowotne 27 zł). Osoba pracująca, zarabiająca jedynie minimalną krajową na poziomie 2 100 zł brutto miesięcznie, odprowadza do budżetu w postaci różnych danin publicznych to 933,32 zł miesięcznie.

Przy takim założeniu koszty zaniechania związane z nieaktywizowaniem osoby bezrobotnej, która pozostaje bezrobotna do 60 roku życia, a następnie przez około 20 lat korzysta z pomocy społecznej ze względu na wiek i problemy zdrowotne można oszacować na:

	lata	miesiące	Zasiłki	łącznie suma
koszt utrzymania osoby bezrobotnej	20	12	627,00	150 480,00
WPLATY DO BUDŻETU				
daniny publiczne wpłacane do budżetu	20	12	933,32	223 997,28
całkowity koszt zaniechania aktywizacji zawodowej 1 osoby				374 477,28

II. 4. Podsumowanie i korzyści z realizacji Programu

Wrocław jako społecznie odpowiedzialny samorząd zamierza rozwijać wsparcie dla firm i podmiotów ekonomii społecznej, które do realizacji usług zalecanych przez miasto zatrudniać będzie osoby mające problem z aktywizacją zawodową. Dzięki klauzulom społecznym w zamówieniach publicznych, możliwe będzie wspieranie polityki zatrudnienia i tworzenia miejsc pracy w lokalnych przedsiębiorstwach.

Wyodrębniono także obszary użyteczności publicznej, w których kierunkowo można zlecać zadania podmiotom ekonomii społecznej, w tym spółdzielniom socjalnym. Istnieje tu duży niewykorzystany potencjał tych podmiotów, który można zaangażować do realizacji zadań publicznych, zwłaszcza iż zyski wypracowane przez te podmioty co do zasady przeznaczone są na reintegrację społeczno- zawodową grup/osób doświadczających wykluczenia społecznego. Wymaga to jednak działań edukacyjnych i podnoszących świadomość urzędników odpowiedzialnych za zamówienia publiczne, tak, by klauzule społeczne stosowane były powszechnie i adekwatnie do potrzeb społecznych.

Wśród najważniejszych korzyści z wdrożenia programu należy wskazać:

- **Wzrost zatrudnienia wśród osób bezrobotnych trwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.** Udzielenie zamówienia publicznego podmiotowi ekonomii społecznej (często lokalnemu w stosunku do siedziby Zamawiającego) związane jest z zatrud-

nieniem do realizacji umowy osób pochodzących z tego samego terenu, co Zamawiający, powodując spadek bezrobocia na danym obszarze oraz zmniejszenie kosztów utrzymania przez samorząd osób bezrobotnych.

- **Lepsza redystrybucja podatków z tytułu PIT I CIT**, które zostają w Gminie w związku z tym, iż zlecenie wykonuje lokalny Wykonawca, a pracownicy u niego zatrudnieni odprowadzają podatki zgodnie z miejscem zamieszkania tj. we Wrocławiu.
- **Zmniejszenie świadczeń pomocy społecznej wypłacanych osobom trwale bezrobotnym**, co umożliwi relokację środków pomocy społecznej na inne niezbędne cele, związane choćby z kwestiami demograficznymi, a wymagające doinwestowania w polityce miejskiej.
- **Poprawa funkcjonowania grup defaworyzowanych na rynku pracy**. Udzielanie społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych przynosi bardzo istotną „wartość dodaną” polegającą na tym, że osoby do tej pory wykluczone czy też marginalizowane społecznie i/lub zawodowo mają możliwość powrotu do społeczeństwa i aktywnego w nim zaistnienia. Będzie to możliwe jedynie dzięki podjęciu przez nie zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej realizujących usługi użyteczności publicznej zlecane przez jednostki miejsce w ramach społecznie odpowiedzialnych zamówień.
- **Promocja przedsiębiorców, którzy zajmują się społeczną i zawodową integracją osób społecznie marginalizowanych**. Społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne mogą w znaczący sposób korzystnie wpływać na lokalnych przedsiębiorców, a w szczególności pozwalają promować i wspierać tych, którzy zajmują się społeczną i zawodową integracją osób społecznie marginalizowanych.
- **Zwiększenie stabilności funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej** poprzez zapewnienie stabilnego rynku realizacji zadań publicznych. Zapewni to możliwość nie tylko utrzymania, ale i wzrostu zatrudnienia, jak również wzrostu wynagrodzeń, bo stworzy dobrej jakości miejsca pracy.

III. Cele i priorytety Lokalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej Wrocławia

Celem Lokalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej jest **zwiększenie roli podmiotów ekonomii społecznej w realizacji usług użyteczności publicznej dzięki tworzeniu trwałych miejsc pracy dla mieszkańców Wrocławia zagrożonych wykluczeniem społecznym.**

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez następujące cele szczegółowe:

- **Cel. 1.** Zwiększenie współpracy samorządu i podmiotów ekonomii społecznej w zakresie realizacji usług użyteczności publicznej, zleczanych dzięki stosowaniu społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych;
- **Cel. 2.** Tworzenie warunków do rozwoju lokalnych podmiotów ekonomii społecznej, umożliwiających rozwój usług użyteczności publicznej
- **Cel. 3.** Włączenie mieszkańców Wrocławia mających trudności na rynku pracy w proces realizacji usług użyteczności publicznej

Cel główny

Celem Lokalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej jest zwiększenie roli podmiotów ekonomii społecznej w realizacji usług użyteczności publicznej, tworząc trwałe miejsca pracy dla mieszkańców Wrocławia zagrożonych wykluczeniem społecznym

Cele szczegółowe

Cel. 1. Zwiększenie kooperacji samorządu i podmiotów ekonomii społecznej w zakresie realizacji usług użyteczności publicznej, zleczanych dzięki stosowaniu społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych

Cel. 2. Tworzenie warunków do rozwoju lokalnych podmiotów ekonomii społecznej, umożliwiających rozwój usług użyteczności publicznej

Cel. 3. Włączenie mieszkańców Wrocławia mających trudności na rynku pracy w proces realizacji usług użyteczności publicznej

Priorytety działań

Rozwój kooperacji miasta z ekonomią społeczną

Tworzenie warunków rozwoju ekonomii społecznej

Włączenie mieszkańców w działania aktywizacyjne

IV. Priorytety i działania programu

Działania przewidziane programem mają na celu osiągnięcie z jednej strony rozwoju usług użyteczności publicznej opartych na partnerstwie realizacyjnym z podmiotami ekonomii społecznej działającymi na zasadach niekomercyjnych lub nieprywatyzujących zysku, a z drugiej strony – obniżenie kosztów społecznych i stworzenie lepszych warunków powrotu na rynek pracy osobom wykluczonym, które trwale korzystających ze świadczeń społecznych. Program łączy w sobie zatem rozwój przedsiębiorczości, budowę partycypacji społecznej i zmianę paradygmatów polityki społecznej uruchamiając możliwości aktywizacyjne.

IV. 1. Priorytet 1 – Rozwój kooperacji miasta z ekonomią społeczną

Priorytet 1 ma na celu określenie mechanizmów umożliwiających rozwój instrumentów współpracy pomiędzy miastem a podmiotami ekonomii społecznej w realizacji zadań zleconych przez miasto, lub usług użyteczności publicznej realizowanych w drodze zakupu usług. Działania o charakterze prawnym są uzupełnione stałymi elementami diagnostycznymi, umożliwiającymi efektywność planowanych działań w zakresie społecznie odpowiedzialnych zamówień.

IV. 1.1. Planowanie obszarów użyteczności publicznej realizowanych partycypacyjnie

Działanie to ma na celu wypracowanie przez Departament Spraw Społecznych przy wsparciu Grupy Dialogu Społecznego ds. ekonomii społecznej i społecznie odpowiedzialnego biznesu z poszczególnymi zamawiającymi (komórki organizacyjne urzędu, jednostki organizacyjne miasta) obszarów usług użyteczności publicznej, które wrocławski samorząd może przekazać do realizacji podmiotom ekonomii społecznej na dwa sposoby – stosując mechanizm społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych lub tryb ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. W działaniu tym:

- Corocznie przygotowywane będą propozycje obszarów przewidzianych do powierzania zadań publicznych lub społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych na kolejny rok budżetowy. Zadanie to na podstawie wniosków urzędu i jednostek organizacyjnych oraz podmiotów, oraz przeprowadzanych analiz, będzie podstawą propozycji do zaakceptowania przez władze miasta i kierownictwa jednostek. Przedstawione propozycje

będą skorelowane z możliwościami rynku realizowanego przez podmioty ekonomii społecznej, tak, aby zapewnić właściwą jakość i dobre adresowanie działań. Ta cześć będzie również przedmiotem dyskusji na posiedzeniach Wrocławskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego.

- Przyjęcie propozycji przez Departament Spraw Społecznych będzie oznaczało wprowadzenie stosownych adnotacji w planach zamówień publicznych jednostek organizacyjnych odnośnie zamówień publicznych oraz zapisów w rocznym programie współpracy z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego.

IV. 1.2. Wprowadzenie do praktyki wrocławskiego samorządu stosowania społecznie odpowiedzialnych zamówień

Podstawą działań będą regulacje władz Wrocławia, zalecające komórkom organizacyjnym Urzędu Miejskiego Wrocławia oraz miejskim jednostkom organizacyjnym (a także potencjalnie spółkom komunalnym) stosowanie społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych.

W pierwszej kolejności przygotowane zostanie zarządzenie zalecające komórkom organizacyjnym Urzędu Miejskiego Wrocławia oraz miejskim jednostkom organizacyjnym Gminy Wrocław stosowanie klauzul społecznych dla zamówień publicznych oraz zakupów, których wartość nie przekracza kwoty określonej w art. 4 pkt. 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych. Zarządzenie będzie wskazywało możliwość stosowania:

- Klauzuli społecznej, tzw. zatrudnieniowej – umożliwiającej określenie wśród warunków realizacji zamówienia wymogu zatrudniania zatrudnienia osób bezrobotnych, młodocianych, osób z niepełnosprawnością i innych osób, o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2013 r. o zatrudnieniu socjalnym
 - Klauzuli społecznej, tzw. zastrzeżonej – umożliwiającej skierowanie zamówienia tylko do zakładów pracy chronionej lub podmiotów zatrudniających, co najmniej 30% osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
 - Kryterium społecznego – umożliwiającego wprowadzenie wśród kryteriów wyboru ofert kryterium odnoszącego się do aspektu społecznego, w szczególności w zakresie integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, dostępności dla osób z niepełnosprawnością lub uwzględniania potrzeb użytkowników.
- Przygotowane zostaną również rekomendacje odnoszące się do preferowania podmiotów ekonomii społecznej przy zakupach poniżej 30 tys. euro nieobjętych zapisami ustawy PZP, w tym z art. 15a ustawy o spółdzielniach socjalnych.
 - Po I półroczu 2019 r. dokonana zostanie analiza, która będzie podstawą do dalszych działań wzmacniających normy prawa lokalnego w zakresie społecznie odpowiedzialnych zamówień.

IV. 1.3. Wprowadzenie do praktyki wrocławskiego samorządu obszarów usług społecznych użyteczności publicznej zleczanych podmiotom ekonomii społecznej jako zadań powierzanych

Istotnym elementem rozwoju zlecania zadań w zakresie usług społecznych użyteczności publicznej w trybie przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie będzie wprowadzenie do programu współpracy z organizacjami pozarządowymi rozdziału o zlecaniu usług społecznych użyteczności publicznej.

- Usługi społeczne użyteczności publicznej, które powinny być realizowane w formie powierzenia oraz powinny być kontraktowane na okres co najmniej 3 lat, będą proponowane przez komórki organizacyjne Urzędu Miejskiego Wrocławia i jednostki organizacyjne miasta oraz podmioty ekonomii społecznej. Propozycje będą przedmiotem dyskusji Wrocławskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego oraz Grupy Dialogu Społecznego ds. ekonomii społecznej i społecznie odpowiedzialnego biznesu, o którym mowa w części IV.2.3.
- Uzgodnione zadania będą realizowane w trybie powierzania zadań publicznych, zaś w przypadku niewyłonienia odpowiedniego wykonawcy stosowany będzie tryb PZP.

Rezultaty priorytetu 1	Wskaźniki priorytetu 1
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie liczby zamówień z zastosowaniem klauzul społecznych stosowanych przez gminę Wrocław. 2. Wzrost w wymiarze procentowym (do całości kwot zleczanych w danym obszarze) społecznie odpowiedzialnych zamówień zleczanych trybie zamówień publicznych oraz zakupów poniżej 30 tys. euro. 3. Wzrost w wymiarze procentowym (do całości kwot zleczanych w danym obszarze) zleceń na realizację usług społecznych użyteczności publicznej udzielanych podmiotom ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstwom społecznym. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba zamówień z zastosowaniem klauzul społecznych stosowanych, w których zastosowano klauzule społeczne. 2. Wartość (%) społecznie odpowiedzialnych zamówień zleczanych trybie zamówień publicznych. 3. Wartość (%) społecznie odpowiedzialnych zamówień stosowanych w procedurach zakupowych do 30 tys. euro. 4. Wartość (%) zleceń na realizację usług społecznych użyteczności publicznej podmiotom ekonomii społecznej, w tym udzielanych przedsiębiorstwom społecznym.

IV. 2. Priorytet 2 – Tworzenie warunków rozwoju ekonomii społecznej

Priorytet 2 ma na celu stworzenie mechanizmów umożliwiających koordynację działań w zakresie wdrażania społecznie odpowiedzialnych zamówień oraz stworzenia kanałów informacyjnych i edukacyjnych zarówno dla zamawiających, jak i dla wykonawców.

IV. 2.1. Promocja społecznie odpowiedzialnych zamówień i lokalnych podmiotów ekonomii społecznej

Współpraca pomiędzy samorządem a podmiotami ekonomii społecznej powinna także się opierać na łatwym dostępie do informacji na temat społecznie odpowiedzialnych zamówień oraz zasobach lokalnych podmiotów ekonomii społecznej. Dlatego też:

- Uruchomiona zostanie zakładka na miejskiej stronie internetowej, której celem będzie stworzenie bazy wiedzy skupiającej wszelkie przydatne informacje zarówno dla pracowników samorządowych, jak i dla podmiotów ekonomii społecznej. Miejsce to stanowić będzie źródło wiedzy oraz ułatwi pozyskiwanie informacji, które, na co dzień zamieszczane są na stronach internetowych poszczególnych jednostek w zakładkach poświęconych zamówieniom publicznym.
- Pracownicy samorządowi będą mogli tam znaleźć informacje w zakresie obowiązującego prawa i procedur związanych ze zlecaniem zadań w sposób społecznie odpowiedzialny (wzory dokumentów, przykładowe opisy przedmiotów zamówienia, kryteria oceny ofert itp.).
- Podmioty ekonomii społecznej będą mogły zamieścić tam swoją ofertę, a także na bieżąco sprawdzać zamówienia publiczne, w których zastosowano klauzule społeczne lub wprost skierowano je tylko do PES.

IV. 2.2. Edukacja pracowników jednostek miejskich w zakresie stosowania społecznie odpowiedzialnych zamówień

Jednym z najistotniejszych elementów wdrożeniowych jest zmiana kultury organizacyjnej instytucji publicznych, umożliwiająca zrozumienie potrzeby wdrażania społecznie odpowiedzialnych zamówień w urzędzie, jednostkach organizacyjnych i spółkach miejskich. Badania wskazują na niedostateczną wiedzę pracowników instytucji miejskich w tym zakresie. Dlatego też:

- Przygotowany zostanie podręcznik wdrażania społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych w zakresie usług użyteczności publicznej, który dostarczony zostanie wszystkim pracownikom odpowiedzialnym za zakup towarów i usług lub zlecanie zadań publicznych;
- Przygotowany i wdrożony zostanie plan szkoleń dla pracowników odpowiedzialnych za zakup towarów i usług lub zlecanie zadań publicznych.

IV. 2.3. Powołanie wrocławskiego zespołu społecznie odpowiedzialnych zamówień w ramach Grupy Dialogu Społecznego ds. ekonomii społecznej i społecznie odpowiedzialnego biznesu

Wdrażanie oraz monitorowanie programu wymaga powołania zespołu społecznie odpowiedzialnych zamówień w ramach istniejącej Grupy Dialogu Społecznego ds. ekonomii społecznej i społecznie odpowiedzialnego biznesu, w skład którego wchodzić będą przedstawiciele lokalnych podmiotów ekonomii społecznych oraz gminy Wrocław. Zespół odpowiedzialny będzie z realizacją m.in. następujących zadań:

- Monitorowanie wdrażania Lokalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej;
- Organizacja cyklicznych szkoleń dla urzędników i pracowników gminy oraz jednostek podległych w zakresie społecznie odpowiedzialnych zamówień;

- Zbieranie, opracowywanie i przygotowywanie informacji na potrzeby portalu /strony internetowej prowadzonej pod nazwą Społecznie Odpowiedzialny Wrocław;
- Bieżące konsultowanie i poradnictwo dla wydziałów komórek organizacyjnych Urzędu Miejskiego Wrocławia /miejskich jednostek organizacyjnych w zakresie stosowania społecznie odpowiedzialnych zamówień;
- Udzielanie informacji lokalnym podmiotom ekonomii społecznej o formach wsparcia oferowanych przez gminę Wrocław;
- Współpraca w imieniu gminy Wrocław z Ośrodkiem Wspierania Ekonomii Społecznej;
- Nadzór nad zgodnością realizacji Programu ze strategicznymi dokumentami lokalnymi, krajowymi i unijnymi zawierającymi wytyczne i regulacje prawne w zakresie ekonomii społecznej;
- Udział w budowaniu sieci kooperacji i partnerstwa podmiotów ekonomii społecznej – możliwość tworzenia konsorcjów;

Rezultaty priorytetu 2	Wskaźniki priorytetu 2
1. Podniesienie wiedzy w zakresie stosowania klauzul społecznych i społecznie odpowiedzialnych zamówień wśród przedstawicieli wrocławskich instytucji zobligowanych do stosowania zamówień publicznych. 2. Wdrożenie stałego monitoringu programu	1. Liczba przedstawicieli wrocławskich instytucji zobligowanych do stosowania zamówień publicznych przeszkolonych w zakresie stosowania klauzul społecznych i społecznie odpowiedzialnych zamówień. 2. Roczne sprawozdanie z działalności zespołu monitorującego program.

IV. 3. Priorytet 3 – Włączenie mieszkańców w działania aktywizacyjne

Priorytet 3 ma na celu określenie działań na rzecz aktywizacji osób oddalonych od rynku pracy, zagrożonych wykluczeniem społecznym, a jednocześnie budowanie polityki rozwoju przedsiębiorstw społecznych w tym spółdzielni socjalnych.

IV. 3.1. Zwiększenie zatrudnienia wśród osób wykluczonych społecznie, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej

Wrocław jest miastem o niskim poziomie bezrobocia (ok. 2, 8 %). Wiele firm lokuje tutaj swoją działalność, tworząc miejsca pracy dla specjalistów z różnych dziedzin. Mimo tak dobrej sytuacji na lokalnym rynku pracy, jednym z problemów Wrocławia jest niewystarczające zatrudnienie osób o niskich kwalifikacjach, powyżej 50. roku życia, bezrobotnych, nieaktywnych zawodowo, niepełnosprawnych, doświadczających wykluczenia społecznego – korzystających z biernych form pomocy. By zaktywizować tę grupę osób pozostających bez zatrudnienia, niezbędna jest realizacja systemowego rozwiązania składającego się z następujących działań:

- pozyskanie przez **Wrocławskie Centrum Integracji** (dalej: WCI) informacji z Urzędu Miejskiego Wrocławia oraz jednostek organizacyjnych informacji na temat zamówień publicznych, które instytucje te planują udzielić z zastosowaniem klauzul społecznych;

- wskazanie przez **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej** (dalej: MOPS) osób do aktywizacji społeczno-zawodowej realizowanej w ramach zatrudnienia socjalnego we **Wrocławskim Centrum Integracji lub w innym podmiocie**. Zaangażowanie MOPS jest niezbędnym elementem aktywizacji społeczno-zawodowej osób wykluczonych społecznie, ponieważ pracownicy socjalni posiadają najlepszą wiedzę o sytuacji swoich klientów;
- skierowanie (zgodnie z kryteriami ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym) przez **MOPS** klientów do zatrudnienia socjalnego realizowanego w WCI lub inny podmiot, a w konsekwencji do zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej i/lub MŚP;
- przygotowanie osób nieaktywnych zawodowo i zagrożonych wykluczeniem społecznym do pracy w podmiotach ekonomii społecznej i/lub MŚP poprzez realizację zatrudnienia socjalnego we **Wrocławskim Centrum Integracji lub w innym podmiocie**. Aktywizacja osób nieaktywnych zawodowo, które powracają na rynek pracy, obniża koszty samorządu, wydatkowane na bierne formy pomocy. Umożliwia bardziej efektywną redystrybucję środków publicznych poprzez ich ukierunkowanie w stronę aktywnych formy pomocy oraz zlecenia usług publicznych z zastosowaniem klauzul społecznych;
- współpraca podmiotów ekonomii społecznej oraz MŚP z **Wrocławskim Centrum Integracji** lub innym podmiotem w zakresie kierowania osób wykluczonych społecznie do zatrudnienia.

IV. 3.2. Tworzenie przedsiębiorstw społecznych

Rozwój ekonomii społecznej i tworzenie miejsc pracy dla osób zagrożeniem wykluczeniem społecznym wymaga ścisłej współpracy z instytucjami wspierającymi rozwój ekonomii społecznej i spółdzielni socjalnych. Dlatego też:

- Zainicjowane zostanie porozumienie pomiędzy instytucją realizującą wsparcie dla podmiotów ekonomii społecznej (OWES) a miastem Wrocław, w tym z Powiatowym Urzędem Pracy, celem zwiększenia możliwości tworzenia miejsc pracy w spółdzielniach socjalnych;
- Skorelowanie działań Wrocławskiego Centrum Integracji Społecznej lub innych podmiotów z działaniami OWES na rzecz tworzenia nowych lub rozwijania obecnych spółdzielni socjalnych i innych podmiotów, poprzez tworzenie profilowanych firm i miejsc pracy w związku z zapotrzebowaniem na usługi użyteczności publicznej.

IV. 3.3. Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej zatrudniających osoby zagrożone wykluczeniem

Rozwój lokalnej ekonomii społecznej wymaga tworzenia sprzyjających warunków, zapewnionych dzięki zaangażowaniu wrocławskiego samorządu. Instytucje publiczne, poza zobowiązaniem do dokonywania wydatków publicznych z uwzględnieniem społecznej odpowiedzialności, powinny również wspierać realizację polityk publicznych, w tym w zakresie ekonomii społecznej. W ramach prac Zespołu społecznie odpowiedzialnych

zamówień Grupy Dialogu Społecznego ds. ekonomii społecznej przygotowane zostaną propozycje preferencji miejskich na rzecz podmiotów ekonomii społecznej zatrudniających osoby zagrożone wykluczeniem, w tym:

- Dofinansowania remontu nieruchomości przeznaczonych na działalność PES,
- Użyczenia sprzętu,
- Wynajmowania lokali na preferencyjnych warunkach przedsiębiorstwom społecznym,
- Wspierania budowania sieci kooperacji i partnerstwa podmiotów ekonomii społecznej – możliwość tworzenia konsorcjów, które będą ubiegały się wspólnie o zamówienie publiczne z zastosowaniem społecznie odpowiedzialnych zamówień;

Rezultaty priorytetu 3	Wskaźniki priorytetu 3
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie we Wrocławiu liczby przedsiębiorstw społecznych w tym spółdzielni socjalnych. 2. Wzrost liczby przedsiębiorstw społecznych we Wrocławiu realizujących usługi użyteczności publicznej. 3. Wzrost liczby zleceń skierowanych do podmiotów ekonomii społecznej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba spółdzielni socjalnych funkcjonujących we Wrocławiu. 2. Liczba przedsiębiorstw społecznych funkcjonujących we Wrocławiu. 3. Liczba zleceń udzielonych PES Urząd Miasta i przez jednostki gminy Wrocław.
<ol style="list-style-type: none"> 4. Wzrost liczby osób wykluczonych społecznie, które podjęły zatrudnienie na otwartym rynku pracy. 5. Wzrost liczby osób wykluczonych społecznie, które podjęły zatrudnienie w PES. 	<ol style="list-style-type: none"> 6. Liczba osób wykluczonych społecznie, trwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, które podjęły zatrudnienie, w tym w PES. 7. Liczba osób przygotowanych do pracy w podmiotach ekonomii społecznej przez CIS lub KIS. 8. Liczba osób skierowanych do pracy w PES przez MOPS.

V. Źródła finansowania Programu

Finansowanie działań ujętych w Programie zostało obliczone przy uwzględnieniu możliwości finansowych Gminy Wrocław – bez dodatkowego obciążania budżetu gminy, a jedynie przy efektywnym wykorzystaniu dotychczasowej infrastruktury i możliwości finansowych. Będzie to możliwe poprzez zmianę sposobu realizacji zamówień tj. zwiększenie kierowania ich do sektora ekonomii społecznej. Zlecenie usług, zakup produktów od PES m.in. z zastosowaniem klauzul społecznych, pozwolą dodatkowo zmniejszyć obciążenia budżetu gminy w innych jego obszarach, np. w obszarze pomocy społecznej (zatrudnienie w PES osób dotychczas korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej może wpłynąć na zmniejszenie obciążeń wynikających z konieczności wypłaty świadczeń).

Podmioty sektora ekonomii społecznej powinny w większym stopniu samodzielnie finansować swoją działalność lub z niewielkim udziałem środków zewnętrznych (dotacji). Podstawowe środki finansowe powinny pochodzić z produkcji lub świadczenia usług zlecanych przez jednostki samorządu terytorialnego gmin i powiatów, zarówno w ramach powierzania realizacji zadań publicznych, jak i w wyniku stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.

Część działań (zwłaszcza dotyczących zwiększenia zatrudnienia wśród osób wykluczonych społecznie, trwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w PES – priorytet 3) realizowana będzie przy współdziałaniu funkcjonującego we Wrocławiu Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej w ramach posiadanych możliwości finansowych i organizacyjnych.

Realizacja działań ujętych w Programie może być finansowana między innymi z:

- Budżetu Gminy Wrocław, w tym ze środków przeznaczonych na zlecenie zadań publicznych;
- Funduszu Pracy;
- Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2007 - 2014;
- Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020;
- Środków prywatnych, w tym środków własnych PES.

Źródła finansowania działań ujętych w Programie są trudne do oszacowania, ponieważ zależą od zasobów i polityki finansowej poszczególnych jednostek organizacyjnych gminy, organizacji pozarządowych lub samych podmiotów ekonomii społecznej.

- Wydatki, które średniorocznie należy ponieść, by wdrożyć program to: koszty pracownika odpowiedzialnego za zbieranie i wymianę informacji w zakresie zamówień społecznie odpowiedzialnych koszty budowy i obsługi strony poświęconego zamówieniom społecznie odpowiedzialnych we Wrocławiu.
- Koszty szkoleń dla urzędników i podmiotów ekonomii społecznej. Za monitoring Programu będzie odpowiadał wrocławski zespół społecznie odpowiedzialnych zamówień Grupy Dialogu Społecznego, który będzie zbierał bieżące dane dotyczące wdrażania Programu, a także raz w roku będzie przygotowywane Roczne sprawozdanie z działalności zespołu monitorującego program.

Dane na potrzeby monitoringu będą pozyskiwane z wykorzystaniem ankiet i formularzy sprawozdawczych, których wzory zostaną określone w zarządzeniu prezydenta/uchwale rady miejskiej wprowadzających niniejszy Program na grunt lokalnego prawa. Sporządzone roczne sprawozdanie z działalności zespołu monitorującego program będzie przedkładane i zatwierdzane przez wrocławski zespół społecznie odpowiedzialnych zamówień w Grupie Dialogu Społecznego.

